

Okatmak we terbiýe adamzat jemgyýeti bilen bile döreýär. Ony gazanylan durmuş, önümçilik, ruhy tejribäni kemeltmän, belli birnesilde bökdemän ösdürdi, dowamaty sepleşdirmek zerurlygy ýüze çykardy. Terbiýäni we okadylyşy adatça ýaşy gaýdyşan ýa-da tejribeli adamlar amala aşyryp, ony özleriniň beýleki işleri bilen utgaşyklykda alyp barypdyr. Adamlaryň toplan bilim-düşünjeleriniň artmagy, maddy, ruhy önümçiligi üznüksiz ösdürmek zerurlygy bu tutumyň işiň özbaşdak görnüşine öwrülmeğine getiripdir.

Pedagogika öz adyny Gadymy Gresiyada baý maşgalalarda çagalara berkidilen gullaryň hyzmatyna laýyklykda alypdyr. Pedagogikanyň ylmyň özbaşdak pudagyna öwrülişi F.Bekonyň XVII asyryň başynda—Ylymlaryň mynasybeti we köpelişi hakynda diýen işiniň peýda bolmagy bilen baglanyşdyrylýar. Ol bu işinde ähli ylymlary görnüşlere bolup, pedagogikany okamaklyga gollanma hökmünde görkezýär.

Pedagogikanyň täze eýýämde ylym hökmünde ösüşi şweýsar alymy I.T.Pestalossyňyň (1746-1827), nemes pedagogy A.Disterwegiň işleri bilen baglanyşyklydyr. XX asyrdan meşhurlyk gazanan pedagog alymlaryň biri-de amerikan alymy, çaga lukmany B.Spokdyr.

Okatmak-jemgyýetçilik-taryhy tejribäni maksada gönükdirilen häsiýetde ösýän nesle geçirmek, bilim, başarnyk, endikleriň kemala getirilişini guramakdyr. Adatça okadylyşy mugallymyň sapak okatmagy manyda düşünyärler. Okadylyş bu diňe mugallymyň okaýana berýäni däldir. Okadylyş bu okaýanyň tutuş okuw jaýy, mugallymlar, okaýanlar bilen özara täsirinde alýandyr.

Sapagyň berlişi mugallymyň hadysalara we tutumlara garaýşyny şöhlelendirip, okadylyş bolsa okaýanyň nazaryýetini şöhlelendirýär. Mugallymyň garaýşy hemişe giň we çuňdur. Okaýanyň garaýşyna ähmiýete ymtylyş, böleklilik mahsusdyr. Mugallymyň garaýşy esasan umumylykdan ýekelige (deduktiv), talybyňky bolsa -ýekelikden umumylyga -induktiv)ugrukýan häsiýetdedir. Mugallym bilýänini öwredýär. Talyp özüniň bilmeyän we başarmaýan zadyny öwrenýär.

Bibihajar MIRALYÝEWA
S.A.Nyýazow adyndaky Türkmen oba hojalyk
uniwersitetiniň talyby